

IŠTIKIMYBĖ KRISTUI - IŠTIKIMYBĖ LIETUVAI

Ateitininkų 50-mečio šviesuliai

Detroito moksleiviams ir studentams Prano Zarankos sudarytas montažas

- GIESMĖ: Tave, o Dieve Tėve, Praamžinas Kūrėjau,
Tikiu, Tavin artėju, tikiu ir reiškiu šlovę.
Tave, o Jėzau Kristau, pasaulio Atpirkėjau,
Tikiu, nors nusidėjau, tikiu ir išpažįstu. *Ž.St. Ylos, m. Br. Markaičio*
- I. Tikiu ir išpažįstu devyniolikto šimtmečio pabaigoj ir dvidešimtojo pradžio nebuvo madingi žodžiai Rusijos universitetuose, kuriuose daugumai lietuvių studentų teko studijuoti. Dar daugiau, verdančių naujoviškų idėjų masėje tikėjimas į Dievą buvo laikoma atsilikimu. Tačiau ne visi lietuviai nuplaukė su laiko srove.
- II. Katalikiška šeimos įtaka, ypač močiutės sengalvėlės malda ir maldavimai, kad sūnelis, išvykęs į svetimą kraštą, neužmirštų Dievo, ne vieno tauraus jaunuolio sieloje aidėjo tartum kaimo procesijų psalmės:
- III. GIESMĖ: Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė,/ veikiausioji pagalba varguose.
Todėl nebijokime, nors ir žemė drebėtų / ir kalnai virstų į jūrų gilumas.
Garbė Dievui Tėvui ir Sūnui, ir Šventajai Dvasiai /
kaip buvo pradžioje, dabar ir visados , ir per amžius. AMEN.
- IV. Tie, kuriems Dievas buvo prieglauda ir stiprybė, kūrė savo draugijėles Vakarų Europos katalikiškuose universitetuose: Luovain - Belgijoje, Friburg - Šveicarijoje , būrėsi Petrapilio Dvasinėje Akademijoje, slaptai posėdžiaudavo Lietuvoje atostogų metu. Viso to katalikiško sąjūdžio vainikas buvo Prano Dovydaičio straipsnis jo redaguotos ATEITIES pirmame numeryje, kuris pasirodė DRAUGIJOS priedu 1911m. vasario mėnesį. To straipsnio vardas: TRYS PAMATINIAI KLAUSIMAI.
- V. Kun. Stasys Yla apie šį Prano Dovydaičio straipsnį taip byloja:
- VI. "Tai Kūriamasis ir Grindžiamasis ateitininkų sąjūdžio dokumentas. Jis liudija perversminį posūkį mūsų inteligentijos galvoje. Jis skelbia dvasinio atgimimo revoliuciją mūsų tautoje. Jis yra ir naujasis Credo naujoms kartoms. Parašytas jis tokiu giliu tikėjimu ir įsitikinimu, kokį galėjo išreikšti šimtmečiais sukauptas visos mūsų tautos tikėjimas ir įsitikinimas. Jis prabilo vieno žmogaus lūpomis, žmogaus, atėjusio iš giliai tikinčio liaudies lopšio ir pasiekusio aukštų mokslo viršūnių." Dar daugiau, visas tolimesnis Dovydaičio gyvenimas ir veikimas buvo gyvas šio dokumento įrodymas.
- VII. GIESMĖ: Būki pagarbintas, būki pašlovintas, viešpačių Viešpatie, Kristau Valdove.

VIII. Palikę ištikimi Kristui, pirmieji ateitininkai tapo ištikimi ir savo tautai, savo tėvynei. Domėjimasi praeitimi ir liaudies kūryba - tautosaka regime pirmųjų metų ATEITIES skyriuje "Tvėrybos žiedai",

kur randame daug dainų, mįslių, priežodžių, kuriuos atostogų metu užrašydavo jauni gimnazistai ir studentai ateitininkai.

IX. (Scenon įeina kelios merginos, kurios susėdusios mezga, ar juostas audžia. Įeina ir studentas)

STUDENTAS: Tegu bus pagarbintas Jėzus Kristus!

MERGINOS: Ant amžių amžinųjų.

STUDENTAS: Nu, mergaitės, ar nepasiilgote Juozapėlio?

I MERGINA: Vaje, kaip nepasiilgsi, visus metus nematėm.

II MERGINA: Manėm, kad jau nebegrįši kokią ruskę Maskvoj įsižiūrėjęs . . .

STUDENTAS: Ale tau kas galvon šovė? . . . Ar nepasakyta dainoj:

"Gražios, gražios putino uogelės, dar gražesnės Lietuvos mergelės."

III MERGINA: Labai čia kas tų dainų boja.

STUDENTAS: O kaip gi ne. Va, pažiūrėkit! (ištraukia iš kišenės ATEITĮ)

I MERGINA: Vaje, ir mano pavardė išmušta. Ona Vilutytė.

II MERGINA: Kur gi, parodyk.

III MERGINA: Ale gi, spausdink tu man laikraštį tokias balabaikas . .

STUDENTAS: Čia ne balabaika, čia graži, sena mūsų mergaičių daina.

IV MERGAITĖ (*skaito*) Ganiau palšus jautelius pamiškėly,
parvaikščiojau kojeles po raseļę.

STUDENTAS: Ką čia skaitai, geriau padainuokit.

MERGINOS: Padainuokim, padainuokim.

Ganiau palšus jautelius pamiškėly, parvaikščiojau kojeles po raseļę.

Ir atjojo bernelis puikuorėlis, Padėk, Dieve, mergele vargdienėle.

Kad ir buvau mergelė vargdienėle, bet prilygau berneliui puikuorėliui.

Ir uždėjau vainikėļį ant galvelės, sužibėjo žiedelis ant rangelės.

STUDENTAS: Matot, kaip gražu. O dabar gal kokią kitą man dar negirdėtą padainuosit?

II MERGAITĖ: Mes neseniai iš mano dėdienės vieną išmokom.

STUDENTAS: Tai ir užtraukit!

MERGINOS (*aukštaitiškai*) Aš jauna būdama pas sava močiutį linksma uliavoju, kaip girioj gegute,
kaip lakštingėla pa gojų, panystės stoni ulioju . 2k.

Visas man rūpestis rūtelių darželis, katrų man aptvėre mana bralalis,

Kad gražiai augtų žydėtų, mana žalynėliai kvėpėtų .

STUDENTAS (*dainą užsirašo*) Graži dainelė, pamatysit ją irgi išspausdins.

III MERGINA: Išgirstum, kokią mano senelė vakar padainavo, pusę laikraščio užimtų.

STUDENTAS: Tai griūkim visi pas juos.

MERGINOS: Einam pas Petronius, einam! (*visi išeina*)

X. Ištikimybę Lietuvai ateitininkai parodė tada, kai reikėjo apsispręsti už Nepriklausomą Lietuvą, o ypač tada, kai Tėvyne šaukė jos laisvės ginti.

DAINA: Jie išėjo tėvynei parnešti laisvę brangią, kaip žiedas lankos,
Kad galėtų vėl rūtos žaliuoti ir dainelė skambėtų laisva.

XI. Vieni laisvi sugrįžo, kitiems rankas pašovė,
Tretiems ant lygaus lauko mediniai kryžiai stovi . *Antanas Miškinis*

XII. Savo prisiminimuose apie pirmąsias Lietuvos kariuomenės dienas Generolas Grigaliūnas-Glovackis taip rašo: “ Katalikiškoji moksleivija ir studentija davė man galimybę įsteigti propagandos bei savanorių registravimo būrius. Būrį ateitininkų, stojusių savanoriais, padalinau į tris grupes: agitatorių - kurių užduotis buvo, pasklidus po kaimus, įkalbėti kuo daugiau jaunino stoti savanorių eilėna; kontra-agitatorių - kurių užduotis buvo visur, kur tik vietos bolševikai puolė savanorius ir gyre Maskvos rojų, traukti nuo jų kaukes ir aiškinti tikrąjį komunizmo veidą; palydovų - kurių užduotis buvo rinkti į didesnes grupes savanorius ir jas organizuoti lydėti į Aukštąją Panemunę. Visas tas ateitininkų būrys, atlikęs savo darbą, en bloc stojo savanoriais į naujai įsteigtą karininko Kauno vadovaujamą pulką, paskui į puskarininkių mokyklą, o vėliai, įsisteigus Karo Mokyklai, į ją, kur sudarė tris ketvirtadalius pirmosios laidos pirmųjų Lietuvos leitenantų, kurių tada mums taip stigo”

XIII. Ateitininkai parodė didžiulį pasišventimą ir kovos dvasią. Jie kovojo visuose frontuose ir, laisvės rytui išaušus, daugelis grįžo apdovanoti Vyties kryžiais. Nemažas skaičius jų ir visai nebesugrįžo, garbingai kritę kovos lauke.

GIESMĖ. (ar deklamacija) Nuliūdo kapais nuklota mūs tėvyne , ir motinos išverkė šviesias akis.
Bet sūnūs, kuriuos karo šmėkla nuskynė, deja, iš šaltųjų kapų neatgis.
Dėl žuvusių brolių paguodos malda tegul čia prabyla širdis suspausta.
Suteik jiems , o Viešpatie, amžiną atilsį.

XIV. Kai iš karo griuvėsių kėlės laisva Lietuva, ateitininkai valstybiniam gyvenimui skyrė geriausias savo jėgas , kad tautoje atsinaujintų katalikiškas, tautinis ir socialinis gyvenimas. Tas ateitininkų sutapimas su savo tauta būdingai išreikštas ateitininkų ideologo filosofo Stasio Šalkauskio 1930 metais, atidarant trečiąjį ateitininkų kongresą:

XV. “Per šitą reikšmingą mūsų tautos gyvenimo etapą mes drauge su visa tauta augome, stiprėjome, kovojome jos kovas, sirgome jos vargais, džiaugėmės jos laimėjimais, o kas svarbiausia ėjome tiesia aukštųjų idealų linija, nenorėdami nieko pavergti ir skriausti, bet taip pat pasiryžę nevergauti jokiai prievartai, jokiai tautiško idealo karikatūrai. Šiandien mes galime pasakyti sau ir kitiems, kad turime gryną sąžinę, kilnias intencijas, nepalenkiamus pasiryžimus visados tarnauti Dievui ir Tėvynei ir nuolatos kovoti su visu tuo, kas grėšia religiniam, tautiniam ir valstybiniam gyvenimui dezorientacijos, suirimo pavojais”

XVI. Ateitininkija, kad ir būdama mokslus einančio jaunimo organizacija visada palaikė glaudų ryšį su kaimu.

- XVII. Ne tolimas pasakų kaimas paskendo migloj pamažu -
Tėviškės liūdnas atšlaimas . . . O buvo ten, buvo gražu.
Klegėjo pavasario gandras ant mūsų kaštano aukštai,
Žydėjo kaimynų levendros ir kvapūs alyvų žiedai.
Ak, spaudžia krūtinę ir plėšo tos lankos, ta žemės daina -
O gal jau, o gal negalėsiu sugrįžti - kaip vasaros saulė sugrįžti -
Kaip sugrįžta diena . . .
O gal tie pagojai žalieji jau niekad manęs nesulauks,
kur buinūs tilvikai suėję per vasarą klykaus ir šauks . . .
Gal ežero gimto Širvenos pakrančių balti ajarai
Šlamės per visas mėnesienas: Ne viskas, ne viskas gerai . . .
Ne pasakų tolimas kaimas paskendo migloj pamažu -
Tėviškės liūdnas atšlaimas . . . O buvo ten, buvo gražu! *B. Brazdžionis*
- XVIII. Ne vien tėviškės liūdnas atšlaimas kvietė į kaimą moksleivį ir studentą ateitininką, jų
laukė kaimo jaunimo organizacijos - pavasarininkai, angelaičiai. (*įžygiuoja būrys
angelaičių su vadovu - studentu, studente*)
- DAINA: Eina angelaičių graži eiseną, visą kelią lydi juos skambi daina.
Girios, kalneliai, sveikiname jus, juokiasi saulutė, mėlynas dangus.
Žavi gimto krašto nuostabūs vaizdai, tai smagu žygiuoti, ramta ty ta tai!
Girios, kalneliai sveikiname jus, juokiasi saulutė, mėlynas dangus.
- XIX. Neilgai juokėsi saulutė, Lietuvos laisvės žėrėjimą užtemdė svetimųjų debesys.
- EILĖRAŠTIS: Ko liūdno, jūs tėvynės gėlės, ko jūs pavasario žiedai?
Ar šaltas saulės spindulėlis, ar ant širdies žiemos ledai?
Žiemos ledai neslėgs taip upės, žiedai neverks taip sniego sukuriuos,
Kaip rauda motinos suklupe po jungu letenos žiaurios. *B. Brazdžionis*
- XX. Tas baisus, žiaurus komunistų jungas skaudžiai palietė mūsų tautą, dar daugiau turėjo
nukentėti tie, kurie buvo ir liko ištikimi Kristui ir Lietuvai. Kalinami ir Sibiran ištremiami
seniaji pirmūnai ateitininkai: Dovydaitis, Bistras, Bizauskas, Ruginis, veiklieji antros
kartos vyrai: Skrupskelis, Pankauskas, Mantvydas, Valatka ir kiti.
- EILĖRAŠTIS: Šaukiu aš tautą, GPU užguitą ir blaškomą it rudenio lapus,
Į naują vieškelį, į naują buitį, kur niekad šaiurūs vėjai neužpūs.
Šaukiu lietuvių burtis prie lietuvių ir gyvą širdį prie gyvos širdies,
Kad tamsiame vidurnakty nežuvę, pakiltų rytmečiui gyventi ir žydėti.
- XXI. 1941-ųjų metų birželio mėnesio sukilime būrėsi lietuvis prie lietuvių. To sukilimo vadai
buvo jaunesni ateitininkų vadai.
- DAINA: Į kovą, a kovą į kovą, į kovą į kovą draugai,
Į kovą aukštaičiai, į kovą žemaičiai, į kovą visa Lietuva!

XXII. Tačiau lauktos laisvės dienomis tik kelias savaites tesidžiaugėm. Nauji okupantai vokiečiai nedaug skyrėsi nuo sovietų. Pogrindyje plito tiksli charakteristika: “ Viens raudonas, kaip šėtonas, kitas rudas , kaip šuva. Kas negroja kaip jo ponas , tam nusirita galva.” Ir nacių koncentracijos lageriuose kankiniais mirė buvęs ATEITIES redaktorius, gimnazijos direktorius Antanas Januškevičius, buvęs ATEITIES ir ŽIDINIO redaktorius gimnazijos direktorius Kazys Bauba. Žuvo ir veiklusis kapelionas apaštalas Kunigas Alfonsas Lipniūnas, Studentų ateitininkų sąjungos pirmininkas inž. Šapalas.

XXIII. Gyvi išlikę kacetininkai savo prisiminimuose rašo, kaip net sunkiausose sąlygose lietuviai nepamiršo Kristaus. Slaptai buvo laikomos ir lankomos šv. mišios, atliekama išpažintis, kalbamos maldos:

XXIV. “Kas būtų, Viešpatie, jei Tavo siunčiami giedros spinduliai negaivintų mūsų, jei Tavo į gera vedančios rankos jutimas neguostų mūsų, jei Tavo duotų artimųjų mums siunčiamos dovanos nestiprintų mūsų?”

XXV DAINA: Svetimoj padangėj nemalonu ne, tėviškėlę brangią vis regiu sapne .

XXVI. EIL.: Lietuva, mano žeme augsine, kai pribręsta rugiai laukuose,
Balto nuometo mano tėvyne, vyšnių sodų žiedais nuberta,
Beklajojant po platų pasaulį ir beskėstant giliam liūdesy’
Kaip svaja, kaip pavasario saulė man už viską brangesnė esi. A.

Rūkas

XXVII. Tai tremties dienų nuotaika. Tėvynės ilgesys, sugrįžimo svajonė. Po karo Vokietijoje atsikūrę ateitininkai negyveno vien ilgesiu. Jų programoj pabrėžiama asmenybių ugdyimas, kova prieš naujų laikų bedievybės formas, kova už Lietuvos laisvę, susirūpinimas lietuvių išlaikymu.

Dar 1947 metai sendraugis Juozas Girnius pramatydamas ištautėjimo pavojus skelbė.

XXVIII. “Išsaugoti Lietuvą gyvą mummyse - štai konkreti šio meto kovos už laisvę forma. Kiekvienas lietuvis - tasai kovos laukas, kuriame lemiamė Lietuvai - būtis ar žūtis.”

XXIX. Ateitininkus ypatingai jaudino Lietuvoje pasilikusių partizanų idealizmas. Moksleivių ir studentų stovyklų programose partizano kapo pagerbimo iškilnės liko tradicija iki šių dienų.

Partizanų dainos jautriai skambėjo jaunimo lūpose ir širdyse:

DAINA: Gegutėle, šį metelį tu anksčiau pas mus parlėk,
Apraudoki mūs vargelį, našlaitėliams mums padėk.
Bet parlėkus, nepažinsi tu šalėlės Lietuvos . . .
Neatrasī, kur kukavai tos šakelės mylimos.
Čia motulės rankas laužo, išleisdamos sūnelius,
Čia sesutės graudžiai verkia, lydėdamos bernelius.
Tie upeliai ir šaltiniai žiedais kraujo pražydės.
Ak, Lietuva, motinėle, ar ilgai kentėt reikės?

XXX, Baigėsi Vokietjoj lagerių dienos. Didžioji ateitininkijos dalis atvyko į Ameriką. Ji vėl organizuota. Praeities patirtis taikoma naujiems reikalavimams. Vėl ateitininkų pilna visur: spaudoje, kultūrinėje veikloje, mokyklose, katalikų Federacijoje, Bendruomenėje. Penktame ateitininkų Kongrese, kuris įvyko 1954m. Čikagoje, buvo susikaupta prie lietuvių tautos atsparumo ir išsilaikymo problemų svarstymo.

EILĖRAŠTIS: Pro amžių sukurius, pro kalnus ir pro alkus
Kas eis ieškodamas gyvos tautos širdies,
Ateis daina, ateis jam pasaka į talką
Ir lig žilųjų amžių liepto palydės, -
    Drąsus kad eitum be raudos ir be pavėsių
    Kad nenuklystum girio šuntakiais siaurais,
    Kad rastum protėvių gyvybės gelmę šviesią,
    Ir nesutemusių juodžiausiais vakarais,
Kad jos ugnis uždegtų širdį tavo šaltą,
kaip degė tūkstančių tautos sūnų senų,
Kad neštum priesaiką, kaip žiburį iškeltą -
Puošt vainiku ją žygių ir dainų. *B. Brazdžionis*

XXX. Darbų ir žygių vainike tik ką įvykęs šeštasis kongresas įrodė, penkiasdešimtmečio sulaukęs ateitininkų sąjūdis tebėra jaunas, nes jo pamatai yra amžinosios vertybės - tikėjimas ir tautiškumas. Kongreso rimtyje visų kartų ateitininkų paskleistos mintys suteikė daug vidinės jėgos vykdyti ištikimybę Kristui, ištikimybę Lietuvai.

GIESMĖ: O Kristau, pasaulio valdove ir žemės ir aukšto dangaus,
Tau amžiais ir meilę ir šlovę varpai širdyse mūsų gaus.
Kaip pavasario žydinčioj šventėj žydi Kristaus šviesi vėliava,
Su Tavim eina tautos gyventi, su Tavim eis visa Lietuva.
ž. Bernardo Brazdžionio, m. Kondrado Kavecko

PASTABA: Jau nebepamenu, ar ši pynė buvo atlikta Detroite, ar Dainavoje stovyklų metu.

Kaip ir daugelyje pynių buvo daug skaitytojų, deklamatorių. todėl paragrafus ir posmus numeruodavau, tai padėdavo atlikėjams greičiau susiorientuoti ką jie skaito.

Redford, 2002 m. balandžio mėn. 14d.